Aurel PANTEA

Universitatea "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, Facultatea de Istorie şi Filologie
"December the 1st, 1918" University from Alba Iulia, Faculty of History and Philology

"Poezia - confesiune până la capăt"

Aurel Pantea. Poetry as Ultimate Confession

Aurel Pantea disclosed himself both a poet and a man when the students from Alba Iulia invited him to a dialogue on the subject **Between the Intention of the Author and Interpretation**. The cultural influences have fashioned both the man and the creator found in an endless search, the poet who convinced himself he will never finish writing. His voluptuous yet self-destruction poems have a fatiguing birth, without ever completely consuming the poetic energy.

Keywords: poet, poetry, creative work, intention, interpretation
Institution's address: Alba Iulia, str. Nicolae Iorga nr. 11-13, tel.: 0258/811412
Personal e-mail: *aurelpantea2000@yahoo.fr*

Student: *Ne bucurăm că aţi revenit în mijlocul nostru şi, deşi aţi mai făcut-o şi cu altă ocazie, am dori să ne mai spuneţi cîte ceva despre omul Aurel Pantea, înainte de a vorbi despre şi cu poetul Aurel Pantea.*

Aurel Pantea: M-am născut în 1952, în 10 martie, într-un sat din judeţul Mureş, care se numeşte Cheţani. Am urmat şcoala generală în sat, Cheţani deci, am făcut Liceul Teoretic la Luduş şi Facultatea de Filologie, cum se numea atunci, din Cluj. În timpul facultăţii am fost redactor la revista „Echinox", revistă celebră şi prestigioasă, foarte semnificativă pentru biografia intelectuală a multor scriitori importanţi deja din literatura română contemporană.

După terminarea facultăţii am fost repartizat împreună cu soţia mea în Maramureş, la Borşa. Acolo am stat patru ani, am predat la o şcoală generală şi la un liceu, la Liceul Minier, după care m-am cam săturat de străinătăţuri şi dintr-un impuls „centrofil" am vrut să mă mut de acolo şi chiar m-am mutat la Alba Iulia şi am lucrat patru ani corector la ziarul „Unirea", la cotidianul acesta care văd că supravieţuieşte şi după revoluţie. A fost cea mai cumplită perioadă a vieţii mele, profesional vorbind. Redactorii erau consideraţi activişti de partid, eu nu eram activist de partid. Eram corector dar nu aveam statutul de activist de partid, deci nu mă prostituam scriind ci mă prostituam citind prostiile pe care le scriau ceilalţi. Sincer, am crezut că înnebunesc în cei patru ani de zile, trebuia să citesc tot la două zile toate inepţiile scrise de gazetari cu limbă de lemn. Eu acolo am gustat prima dată limba de lemn şi nu-i gustoasă deloc. După patru ani n-am mai rezistat şi m-am mutat în învăţământ şi am predat până în 1989 în două şcoli, la Şcoala generală nr. 1 şi la Liceul „H.C.C.", iar din 1990 m-am transferat redactor la revista „Vatra" din Tîrgu-Mureş.

Cu revista „Vatra" este o întreagă poveste, în biografia mea chiar, pentru că primul ei redactor-şef, şi redactorul fondator al revistei „Vatra", din 1971, regretatul poet, prozator şi dramaturg Romulus Guga mi-a făcut o invitaţie prin '82, dacă nu mă înşel, să mă duc să mă angajeze redactor. Bun. M-am dus, l-am vizitat, mi-a făcut propunerea şi zice: „Într-o săptămînă cred că se rezolvă. Dă-mi un telefon după o săptămînă". Ei, după cîteva săptămîni în care am tot dat telefoane şi am tot fost amînat, m-am dus la Tîrgu-Mureş şi am stat de vorbă cu romancierul Mihai Sin care era în redacţie şi care îmi zice: „Nu ţi-a spus Guga? Nu mai vii, nu te mai angajează. – Nu mi-a spus nimic... Dar ce se întîmplă? – Păi nu a fost de ajuns că tatăl tău a fost legionar, şef de cuib, a trebuit să fi fost şi socrul tău în puşcărie politică tot pe aceleaşi motive...". Într-adevăr, tata a fost legionar, era chiar şef de cuib, securitatea deţinea toate informaţiile acestea /.../ dar tata a scăpat, comuniştii văd că l-au lăsat în pace. Şi socrul meu era student la Braşov, la Academia comercială şi era mai mult simpatizant al mişcării legionare şi a făcut un an de puşcărie politică şi vreo doi ani de domiciliu obligatoriu, dacă nu mă înşel...

Iată deci, prima ratare, prima încercare nereuşită de a merge redactor la revista „Vatra". Abia în 1990

am fost angajat la revista „Vatra", am fost primit în Uniunea Scriitorilor şi în acelaşi an s-a făcut şi primul Congres de după revoluţie. Toate lucrurile s-au rezolvat dintr-un foc, aş putea spune. Ceea ce părea miraculos şi incredibil a devenit absolut firesc. Această metamorfoză a semnificaţiei evenimentelor a fost galopantă din '89 pînă prin '92.

Trebuie să vă spun că aveam o carte la Editura Cartea Românească şi era a treia mea carte predată încă din 1987 la editură. Eu am debutat editorial în 1980 cu volumul *Casa cu retori*, în urma unui concurs – aşa se debuta pe atunci –, un concurs organizat de Editura Albatros. În debutul meu editorial un rol fundamental l-au avut doi oameni, amîndoi regretaţi acum, iată, este vorba de marele Ştefan Aug. Doinaş şi de criticul Laurenţiu Ulici. Eu i-am trimis lui Doinaş manuscrisul acelui volum, se apropia concursul editurii, Doinaş a făcut o relaţie, probabil, cu Laurenţiu Ulici – Laurenţiu Ulici era în juriu, dacă nu mă înşel, nu mai ţin minte dacă era şi Ştefan Aug. Doinaş – şi Doinaş mi-a prezentat volumul, fără să ştiu, la concursul editurii. În sfîrşit, am debutat editorial în acelaşi an, 1980, cu acel volum de care am vorbit mai devreme, împreună cu Matei Vişniec şi cu Liviu Ioan Stoiciu, toţi am debutat în acelaşi an la Editura Albatros.

O a doua carte am publicat-o – eram deja în Alba Iulia – în 1983, la Editura Dacia din Cluj. Redactorul acestei cărţi a fost importantul poet Vasile Igna. Şi cu cartea aceasta a fost o întreagă poveste, am variantele care mergeau la Consiliul Culturii, la cenzură de fapt, aceia tăiau pur şi simplu peste poemele pe care le considerau „anti-" sau necorespunzătoare ideologiei comuniste. Şi cartea s-a dus de vreo trei ori la Consiliul Culturii, *Persoana de după amiază* se numeşte a doua mea carte, şi de fiecare dată Vasile Igna mă chema la Cluj: „Aurel, te rog să vii că sînt neclarităţi". Şi mergeam de fiecare dată. /.../ Ei, pînă la urmă, cu concursul generos al lui Vasile Igna am reuşit să scot şi această carte, cu compromisuri nu prea mari. Poemele care nu au intrat nu le-am distrus, fireşte, le-am păstrat pentru următoarele cărţi.

În 1987 am prezentat la Editura Cartea Românească manuscrisul celei de-a treia cărţi de poeme pe care am scris-o, este vorba de *La persoana a treia*. Iniţial această carte am vrut să se numească *Zile cu Bouvard şi Pécuchet*, după celebrele personaje ale lui Flaubert. Ei, redactorul cărţii, foarte importantul poet şi acum regretatul Florin Mugur, cînd a auzit *Zile cu Bouvard şi Pécuchet* a zis: „Care Bouvard, Domnule?, care Pécuchet? Aştia sînt doi stupizi, două persoane stupide" şi imediat s-a făcut relaţia cu „tovul" şi „tova" în mintea lui Mugur. „Fii serios, zice, titlul acesta cade!". Şi atunci i-am dat un titlu flaubertian, zic eu, *La persoana a treia*, impersonalitate şi gata, iese. Doi ani de zile Florin Mugur mi-a sugerat să schimbăm cuvinte, să schimbăm un poem etc. Omul era foarte bine intenţionat, a salvat foarte multe cărţi, dar cu „umblături" în texte. Da, dar treptat a ajuns să îmi ceară atîtea încît am zis: „Ştiţi ce, domnule Mugur, eu nu mai modific absolut nimic. – Păi, zice, atunci nu pot să scot cartea...". Şi aveam convingerea că nu o să mai public acea carte niciodată.

Prins în sistem ca toată lumea, credeam că, ştiu eu..., comunismul e veşnic. Şi aveam o energie de scris foarte mare, pe măsura interdicţiilor sistemului, energie ca vendetă, energia scrisului ca vendetă. Într-adevăr, ca răzbunare funcţiona perfect şi îmi alimenta pofta de scris. Dar aveam convingerea că nu voi publica acea carte niciodată. În 1989, în 24 decembrie, în Ajunul Crăciunului, îmi dă telefon Florin Mugur şi îmi spune: „Andrei Pleşu este Ministrul culturii, Mihai Şora e Ministrul învăţămîntului, cartea este deja în tipografie, iese cum mi-ai dat-o" şi au mai trecut doi ani şi a ieşit cartea, într-adevăr, în 1992, dar spre lauda lui Florin Mugur – Florin Mugur este un traducător şi un eseist foarte bun.

Bun. Deci la „Vatra" m-am angajat în '90, am fost primit în Uniunea Scriitorilor, cum spuneam, tot în 1990 şi am lucrat la „Vatra" din 1990 pînă acum, căci sînt încă redactor la „Vatra". La un an după ce s-a înfiinţat Universitatea m-am angajat lector, şi deja sînt lector bătrîn, deja mă plictisesc eu de mine însumi, de condiţia asta. Tot în 1990, iată ce aglomerare de evenimente în viaţa mea, am întemeiat revista de cultură „Discobolul", care apare şi acum, dar au apărut în '90 doar cinci numere, după care, şapte ani, pînă în 1997 nu a mai putut apărea. /.../ Minţile multor politicieni nici acum nu înţeleg, dar tot mai mulţi înţeleg fenomenul acesta, că o revistă de cultură, în toată lumea, nu poate apărea decît finanţată. Toate revistele de cultură din lume sînt finanţate de un miliardar, de stat, de un sponsor etc. Noi am găsit receptivitate la Consiliul Judeţean şi la Consiliul Municipal şi de atunci revista apare fără întrerupere, iată, sînt 9 ani, aproape 10.

Următoarea carte de poeme am publicat-o în 1993 şi este vorba de o carte semnificativă, consider eu, pentru scrisul meu, *Negru pe negru*. A apărut la Editura Arhipelag a lui Alexandru Cistelecan, o editură care nu mai există. Următoarea carte este o antologie scoasă la Editura Axa din Botoşani, de Gellu Dorian şi este prima antologie din textele mele. Antologia se numeşte *Aceste Veneţii, aceste lagune* şi după ea am mai publicat o carte, de data aceasta la Editura Paralela 45, a lui Călin Vasile, *O victorie covîrşitoare*. În sfîrşit, ultima carte este tot *Negru pe negru*, o reluare a unui titlu, cu subtitlul *Alt poem*, pentru că prima carte intitulată *Negru pe negru*

avea subtitlul *Un poem*, iar aceasta *Alt poem*. Cam asta este.

Dacă sînteţi curioşi, pot să vă spun despre satisfacţie şi insatisfacţiile receptării poeziei mele. Despre poezia mea nu pot să neg că s-a scris. S-a scris chiar multişor, au scris critici din cel puţin trei generaţii. Dacă îi luăm pe Florin Mugur, Nicolae Manolescu sau Ştefan Aug. Doinaş ca făcînd parte din generaţii apropiate, promoţii, să zicem, sau pe Laurenţiu Ulici, Al. Cistelecan, Nicolae Oprea dintr-o altă generaţie critică, sau pe Andrei Terian de acum, sau Claudiu Turcuş, sau Alex Goldiş care sînt cei mai tineri, pot spune deci că despre poezia mea au scris critici din trei generaţii diferite. Receptarea poeziei, însă, este un fenomen extrem de dificil şi de delicat.

Comunicarea mi-a fost răsplătită cu premii destule, nu le enumăr, nu are rost, ar fi un exerciţiu deşănţat de vanitate, dar dintre criticii pătrunzători care au scris despre poezia mea, cel care a scris despre poezia mea, înainte să apară în volum, încă de cînd eram student, este Ştefan Aug. Doinaş, în „România literară". Despre cartea mea de debut a scris Nicolae Manolescu ce recepta cartea într-un regim al spiritului teoretic care se luptă cu poezia, cu retorismele poeticului, cu limbajul poetic. Virgil Podoabă a scris o carte despre poezia scrisă pînă acum de subsemnatul, dar şi Alexandru Cistelecan a scris extrem de bine în sensul că a înţeles multe enigme, atîtea cîte are, dintre cele pe care le are poezia mea. Nicolae Oprea a scris, apoi un alt critic, pe care de asemenea îl regret şi nu numai eu, este şi Radu G. Ţeposu care în istoria tragică în grotesc a întunecatului deceniu literar scrie bine. Despre cartea aceasta ultimă s-a scris mai puţin. Acum problema este că agresivitatea celei mai noi promoţii poetice, este vorba de cea douămiistă, cu toate deblocările pe care le-a cunoscut această generaţie după revoluţie, este înclinată să găsească spovedania pînă la capăt, confesiunea pînă la sfîşierea de sine. Acum, tipul acesta de confesiune pînă la sfîşierea de sine, „eul stigmatizat" cum l-ar numi Gottfried Benn, face parte din limbajul şi modalităţile de a fi ale poeziei expresioniste. Unul dintre criticii douămiişti care au scris despre această carte considera că, da, poezia lui Aurel Pantea are o forţă aparte, e remarcabilă, dar unele versuri nu mai consună cu aceste vremuri, zicea un tînăr critic din revista „Verso" din Cluj, Claudiu Turcuş. Altminteri, el mi-a acordat şansa că sînt poet important. Ion Pop este de asemenea un critic important care a scris extrem de penetrant despre poezia mea. Următoarea cronică este a lui Andrei Terian, un critic foarte înzestrat, mai înzestrat decît Claudiu Turcuş, care zice: „Ce zice domnule acela că nu sînt actuale?..., sînt versuri extrem de acute, extrem de..., de ce spune că nu sînt pentru aceste vremuri?". Lucrul acesta pe mine mă încîntă şi mi-ar fi plăcut apoi să mai zică unul că nu sînt actuale..., în sfîrşit...

S.: *Cum vă influenţează aceste cronici, atît cele pozitive cît şi cele negative? Sau sînt în măsură să vă influenţeze sau nu în vreun fel modul de a scrie?*

A.P.: Nu, nu. Modul de a scrie nu. Poate că o febră, o tensiune a scrisului, după cîte o cronică... să zicem, deşi cronică nefavorabilă n-am avut... ba, am avut. Este o copiluţă, Nora Vasilescu, care a scris despre *O victorie covîrşitoare*, dar nu am înţeles nimic, mă rog..., a înţeles ce scriu. Dar mă întrebai dacă mă influenţează cronicile? Nu mă influenţează, mă înfurie. Mă înfurie şi bineînţeles, mă încîntă pur şi simplu cronicile care înţeleg ceva din spiritul poeziei mele. Poezie pentru exigenţele unui critic n-am scris niciodată, nici nu mă interesează. Mi se pare şi o mare stupiditate ca un scriitor să scrie în funcţie de exigenţele unui critic. Scriitorul e o natură şi spiritul critic reprezintă o altă natură. Dacă aceste două naturi se întîlnesc, în receptarea operei, este foarte bine, deşi, din păcate, există scriitori care scriu cu convingerea secundă că s-ar putea să îi placă criticului cutare poezie, sau s-ar putea să nu îi placă. Există o instanţă secundă care este extrem de pernicioasă pentru spiritul creator. Ori de cîte ori am simţit acel prichindel în minte sau în suflet i-am dat bobîrnace şi am scăpat de el. Nu se poate scrie literatură autentică cu gîndul că opera pe care o scrii place sau nu place unui critic. A..., după ce opera e considerată terminată... Eu sînt de convingerea lui Arghezi, că nu voi termina niciodată de scris, şi chiar aşa cred..., scriitorul nu termină niciodată de scris. Un scriitor, dacă este sănătos la minte, la suflet şi la trup, /.../ poate scrie, toată viaţa sa scrie. Trec peste cazurile de tip scandalos, cum este cel al lui Rembeau care a renunţat la literatură, nu este singurul, dar e cel mai cunoscut, cel mai scandalos. /.../ Vorbesc de scriitorul care toată viaţa scrie – pentru mine scopul acesta este al lui Arghezi, cazul scriitorului care a scris pînă a murit. Aşa cred, că scriitorul nu termină niciodată de scris. Orice operă a unui scriitor este o operă neterminată şi deschisă, ca să ne amintim de Umberto Eco.

S.: *Dar nu este periculoasă, de la un anumit punct, prolificitatea aceasta exagerată...*

A.P.: Prolificitatea în sine nu este un lucru rău pentru un scriitor. Rea este căderea în modă, căderea expresiei în propria modă, dacă un scriitor lansează o modă e sterilitate, sterilitatea şi exploatarea propriilor tropi, propriilor motive, propriilor obsesii. Reparcurgerea infertilă sau chiar periculoasă a unor obsesii şi neatenţia, neatenţia la crizele de exprimare. Este extrem de important pentru un scriitor să îşi sesizeze crizele. Înţeleg prin crize momentele de tăcere. Trebuie să simţi cînd, să simţi,

să gîndeşti, să intuieşti momentul cînd nu trebuie să scrii. La unii, lucrul acesta – la Rilke, de exemplu – s-a prelungit zece ani. Ezra Pound, de asemenea, n-a scris după ce a ieşit din cuşca de sticlă unde l-au ţinut cei învingători. La unii este un an, o lună, alţii scriu toată viaţa. Eu scriu zilnic. Nu există o reţetă, nu există un standard după care să judeci productivitatea unui scriitor. Cred că în asemenea situaţii este vorba de nişte mistere personale ale fiecărui scriitor în parte.

S.: *Aş avea o curiozitate legată de volumele dumneavoastră. Înainte de '89 aţi publicat doar două cărţi. După 1989, nu numai mult mai multe ci şi intervalele de timp mult mai mici. În anul 1999 aveţi chiar două volume publicate şi, mai tîrziu, chiar două volume de critică. Care să fie explicaţia?*

A.P.: Critică scriam şi înainte, dar scriam de plăcere. Şi acum, vedeţi, una dintre cărţile mele se numeşte *Simpatii critice*. Cred că voi întreţine o rubrică în „Vatra", chiar acum le-am propus colegilor mei, alaltăieri, care se va numi chiar aşa, *Simpatii critice* şi voi reîncepe să scriu despre poezia contemporană şi nu numai. Dar cărţi de critică eu nu aş fi avut de gînd să scot niciodată! Eu scot cărţi de critică pentru că mă obligă profesia. Natura mea este totuşi cea a scriitorului. /.../ Asta nu înseamnă că scriitorul nu are spirit teoretic. Un scriitor care nu poate să-şi contemple critic ceea ce face..., ei, parcă unui asemenea scriitor îi lipseşte ceva.

S.: *Cînd şi cum v-aţi descoperit această vocaţie de a scrie? În copilărie eraţi o fire comunicativă? Cam ce poeţi au stat la baza construcţiei structurii dumneavoastră interioare?*

A.P.: Da, e o întrebare interesantă. Eram o natură extrem de fericită şi trebuie să repet şi eu în faţa domniilor voastre, copilăria la ţară, la sat, dezvoltă un alt tip de spirit decît copilăria unui copil la oraş. În sensul acesta eu îl cred pe Gaston Bachelard. Imaginarul unui scriitor crescut la ţară este de o altă factură, este mult mai aproape de primitivitate, de elementele fundamentale, or, orice talent autentic are o zonă de iraţional şi primitiv fără de care nu se poate scrie literatură, aşa consider. Dar în copilărie trăiam sub semnul euforiei continue. În primul rînd îmi puneam în arena existenţei absolut toate simţurile. Eu sînt o natură senzitivă înclinată foarte tare spre senzualitate, însă, după cum ştiţi, toate aceste naturi foarte înclinate spre voluptate au şi o valenţă autodestructivă. Şi vă amintiţi că şi în poezia mea, cred, se găseşte lucrul acesta şi voluptatea, dar simultan cu voluptatea şi autodestrucţia. N-am întîlnit nici o natură scriitoricească în care înclinaţia aceasta spre senzualitate să nu fie însoţită şi de sentimentul, preştiinţa sau conştiinţa morţii.

Am scris din clasa a IV-a. În clasa a IV-a scriam poeme lungi. Mă lăsa mama acasă şi rămîneam singur înainte de a merge la şcoală şi aveam normă zilnică de poeme, aveam caiete întregi de poeme, dar scriam epic. /.../ Şi adevărata conştiinţă poetică – pentru că în rest sînt nebuloase, sînt trasee care s-au înfundat –, adevărata conştiinţă a poeticului am avut-o abia pe la 24 de ani, în rest au fost rătăciri, exuberanţe, efuziuni şi cam atît.

S.:. *Există critici care au descoperit în poezia dumneavoastră această voluptate şi autodestrucţie de care vorbeaţi? Au găsit mesaje pe care dumneavoastră aţi dorit cu adevărat să le transmiteţi prin poezie sau au descoperit alte mesaje?*

A.P.: Nici un critic nu mi-a revelat ceea ce nu bănuiam. Mă bucuram că în exegeza unor critici mi se confirmă ceea ce gîndeam despre mine la modul poetic. Toţi criticii care au scris despre cărţile mele, cei care au scris cu aplicaţiune, ca să zic aşa..., nu mi-au relevat ceva nou fără ca înainte să am eu revelaţia aceea. Ei confirmau. Îmi confirmau obsesii pe care le aveam. Ion Pop, Alexandru Cistelecan sau Virgil Podoabă au sesizat foarte bine dimensiunea aceasta a voluptăţii, a părţii întunecate a fiinţei şi a iraţionalului, a angoasei chiar, simultaneizată, această zonă a spiritului poetic cu cea mai mare voluptate. Orice natură voluptoasă are lîngă ea ochii frumoşi ai morţii. Da. Au fost critici care mi-au confirmat intenţiile, deci, în limbajul lor critic mi-au confirmat intenţiile mele poetice. Nu mulţi, dar au fost.

S.: *Cum v-au influenţat primele lecturi? Este cineva care a avut un rol important în formarea dumneavoastră culturală?*

A.P.: Primele lecturi sînt poveştile, şi şi acum citesc cu cea mai mare voluptate poveşti populare. Basmele lui Slavici, poveştile lui Creangă, culegeri de poveşti şi basme populare, le citeam, le devoram începînd din clasa a II-a, citeam în neştire. /.../ Dar am ajuns la conştiinţa scepticismului şi a unor alte valori, pe la 15 ani, cînd am întîlnit un poet. În satul meu sînt doi poeţi, unul este sigur Vasile Dan şi sper că şi eu – dar asta este doar o speranţă. /.../ La 15-16 ani deja citeam Blaga, nu prea înţelegeam bine, citeam Rilke, citeam expresionişti germani, în primul rînd Gottfried Benn, citeam mai ales Paul Celan, Georg Trakl. Imaginarul acestor poeţi pe sufletul şi mintea unui copil de 15-16 ani a lăsat urme şi s-ar putea dincolo de datele iraţionalului din mine, sau din orice spirit creator, dincolo de excesul de iraţional, sau de excesul iraţionalităţii sau de propria natură s-ar putea ca imaginaţia unui scriitor să fie influenţată de primele lecturi. Or, omul acesta îmi dădea capodopere. Da, Vasile Dan mi-a deschis apetitul spre marea literatură. /.../ Îi sînt recunoscător şi acum /.../.

S.: *Ne spuneaţi la un moment dat că tot atunci, în clasa a IV-a, poeticul vi se revela prin scriere epică. Ce puteţi să ne spuneţi despre mecanismul poietic la Aurel Pantea. Aţi scris şi poezie şi proză. Este vreo diferenţă*?

A.P.: Da, sînt alte mecanisme. Da, pentru că eu pot să scriu o poezie într-o lună de zile sau într-un an. Ţîşniri, aşa..., nu am. Eh..., imaginarul meu nu se dezvoltă abrupt, poemul meu se naşte greu. O imagine poate veni, o imagine poetică, un cuvînt pur şi simplu. Porţi un cuvînt şi nu ştii ce să faci cu un singur cuvînt şi treptat se acumulează realităţi psihice, biografice, de toate naturile, reacţii şi începe să se nască nucleul poemului. Eu, repet, eu scriu greu poezie. Proza o scriu foarte uşor, cîteodată. Proza merge..., cu jeturi, numai că titlul acela, ziceam, este înşelător pentru că eu nu sînt deloc o natură resentimentară, eu nu urăsc. Ştiţi foarte bine că resentimentarul este acela care urăşte pentru că nu se poate răzbuna în definiţia lui Max Scheller. Eu nu urăsc pe nimeni. În momentul în care mă deranjează realul sau cineva din real trebuie să mă duc să rezolv problema respectivă, să realizez purificarea. Trebuie să vă spun că şi acum consider că sînt un înger căzut. Încă o dimensionare, atîta cît mă cunosc acum, am o natură angelică, un înger care se bucură cît poate de viaţă, în toate felurile, încă de copil. Şi am un sentiment al injustiţiei extrem de dezvoltat /.../.

S.: *Am ales cîteva poeme pe care dorim să le discutăm. Vrem să auzim poemul* *** (O scurtă discuţie cu poetul...) *de la pagina 64* (*vol*. Negru pe negru. Alt poem), *în lectura autorului*.

A.P.: Kocsis Francisko este un poet foarte bun, care este coleg de redacţie cu mine la revista „Vatra” şi chiar aşa s-a născut poemul....

„O scurtă discuţie cu poetul Kocsis Francisko: / ce faci, dragule, scriu, e bine că nu te laşi pradă / realităţii, că nu te predai, m-am predat demult, / dar realitatea nu ştie, scrie despre asta, nu scriu, / altfel realitatea va afla că m-am predat şi nu ar fi bine, / realitatea e încîntată să aibă probleme”

Asta e mai mult o joacă, poemul, are el nişte probleme, problematici micuţele pe acolo, dar...

S.: *Aici nu cădeţi puţin în cărtărescianism? Poemul mi-a plăcut foarte mult, nu e o critică, e o întrebare*.

A.P.: Nu, nu, n-am nimic. În sensul acesta nu sînt ameninţat în nici un fel de apropierea de Cărtărescu. Cărtărescu a născut o întreagă promoţie de epigoni, sînt cărtărescieni destui, dar sînt inautentici.

S.: *Ideea de aici nu putea fi exprimată altfel decît transcriind o discuţie*?

A.P.: Păi acesta este secretul poemului...

S.: *Ajungem la ce este poemul pentru dumneavoastră, practic..., cum se face poezia, cum se face poezia dumneavoastră, nu în mod general, nu dăm o definiţie pentru că nu seamănă cu celelalte poeme*.

A.P.: Spiritul poetic, cum afirmă Doinaş, de exemplu, are două mandate. Poetul este agent al formei în sensul că o informează, o materie psihică şi nu numai biografică, dar este şi un agent semantic. Deci două valenţe, în care cred ca scriitor, are spiritul poetic – agent al formei, deci de informator, chiar informator al unei materii biografice şi agent semantic. Este reîncărcarea semantică a limbajului. Astea sînt două valenţe fundamentale şi cred în asta. Şi în virtutea lor, bineînţeles că se poate bănui la orice poet, chiar la cel mai vizionar dintre poeţi, se poate bănui intuiţia travaliului şi semnificaţiile travaliului.

S.: *Dar trebuie să existe un travaliu*?

A.P.: La mine da.

S.: *Credeţi în existenţa şi în forţa creatoare a inspiraţiei*?

A.P.: Da. Păi acesta-i poetul vizionar. Sigur, naturile vizionare au un coeficient de iraţionalitate mult mai dezvoltat decît la naturile determinate de travaliul acesta îndelungat. Încă o chestiune, travaliul îndelungat la un poem nu exclude natura vizionară, nu se exclud. Dar cred în poetul inspirat. Există naturi inspirate, naturi care se mobilizează extrem de rapid într-o imagine sau într-o sumă de imagini, se mobilizează şi primesc pe urmă într-o sumă de imagini, dar fără mult travaliu. Este „poemul jet”, „poemul ţîşnitor”..., dar există.

S.: *Ar trebui să înţelegem acest poem ca un mod de respingere a convenţiilor? Mă refer la felul cum este scris*.

A.P.: În aparenta colocvialitate sau în colocvialitatea poemului se ascunde de fapt o angoasă pentru că în poem intervine cuvîntul „pradă” – acum nu vreau să îmi interpretez eu poemul –, intervine cuvîntul „pradă”, „să te laşi pradă realităţii...”, iar cuvîntul realitate dintr-o dată este încărcat de o semnificaţie agresivă. Realitatea este ceva cu care trebuie să te baţi şi în momentul în care, într-un mod comediografic, se spune lucrul acesta – nu trebuie să spui despre realitate că altfel ar afla şi ea este încîntată să ai probleme. Este o doză de ameninţare chiar în micuţa comedie din poemul acesta.

S.: *Dar atunci scrisul ar fi o victorie împotriva realităţii sau o simplă evadare din realitate? Cred că de cele mai multe ori ne întîlnim cu evadarea*.

A.P.: Singurul important este scrisul. Realitatea, atîta cîtă există, este o realitate exprimată, realitatea neexprimată nu se numeşte realitate. Noi vorbim de realitate în momentul în care codificăm acea realitate, indiferent dacă este vorba de realitatea unui om care nu este scriitor, realitatea unui pictor, realitatea unui scriitor, numim realitate ceea ce este deja informat, şi folosesc cuvîntul „informat” cu sensul decodificat. În afara codurilor nu există realitate, sau probabil că realitatea esenţială este cea de neexprimat.

S.: *Scrieţi pentru că în primul rînd simţiţi nevoia să vă exprimaţi sentimentele puternice, ascunse în lăuntrul dumneavoastră sau pentru că dumneavoastră consideraţi scrisul o modalitate de refugiu din faţa vieţii*?

A.P.: Nici una, nici alta. Scriu dintr-un apetit pe care nu-l înţeleg de cele mai multe ori. Un apetit confesiv pentru că pentru mine, într-adevăr, scrisul este confesiune pînă la capăt. Spiritul poetic este într-adevăr acea confesiune fără sfîrşit, şi în acea confesiune, bineînţeles, se recunoaşte un sentiment, se recunoaşte o emoţie, cum bine spuneaţi în prima parte a întrebării dumneavoastră, însă cred că orice poezie, şi chiar cred cu tărie acest lucru, şi nu sînt original în această credinţă, cred că orice poem scris de un poet mobilizează integralitatea fiinţei acelui om. Fără convingerea aceasta nu poţi să scrii, sau produci bruioane. În afirmaţia mea puteţi găsi urmele unei alte afirmaţii, spuse mai devreme, şi anume că scriitorul nu termină niciodată de scris. Ei, repet, energia de exprimare în cazul fiecărui poem scris este totală. Orice poem scris se presupune că comunică misterul întreg al fiinţei care scrie poemul respectiv. Constaţi însă că poemul se încheie şi totul a rămas de exprimat, încă. Asta se întîmplă oricărui scriitor. Are senzaţia la sfîrşitul unei cărţi, a unei opere pe care o scrie, că „da, am scris tot...", sau pe parcursul celebrării unei opere că „am exprimat tot", sau „exprimă tot" şi cînd cartea se încheie constată că se află ca un debutatnt înainte primei cărţi. Cam asta este.

S.: *Aş dori să citiţi acum poeziile de la paginile 18* (***E foarte simplu...), 37 (***Şi, totuşi, ceva fără chip) şi 63 (***Eu stau în mut...), *în această ordine, poeme în care se repetă ceva*.

A.P.: Este chiar un motiv, a fost remarcat.

„E foarte simplu: eşti disperat, nu mai suporţi / arătarea densă, opacitatea, tăcerea feroce, / hrănindu-şi fiul, / nimicitorul cu gura mută, / un fel de înfloritoare disperare, / şi chemi, de exemplu, un vecin şi / îl pui să-ţi povestească. Şi vezi, în secvenţele vieţii lui – / toţi sînt narativi – cili vibratili, atacîndu-l, după pofta lor, / în mijlocul / fericirii cu care îţi povesteşte – moartea înaintînd în / povestea lui, / printre foarte fireşti întîmplări"

„Şi, totuşi, ceva fără chip ne mîntuie, griul glasurilor, / victima ce nu ştie de sine, / mutul, află în limbaj răpirea dincolo, cazul atroce, scandalul minor, / poarta strîmtă din marii, cei mari, criminalii, curvarii, delatorii"

„Eu stau în mut, nu răspund atrocităţii, lîngă mine lasă apă / toate lucrurile, ca într-o zemoasă frică, vin unii, / constată şi pleacă / să moară în altă parte, în locuri elocvente, să dispară auzind vorbe, / o gălăgie pe care încă mizează, un cor satisfăcător, // eu sînt tandreţea carbonizată"

Da, am văzut că aţi făcut o selecţie ghidată de anumite motive, obsesii.

S.: *Cum explicaţi folosirea acestui cuvînt, „mut"? ce este mutul pentru dumneavoastră*?

A.P.: Păi cred că orice poet întîlneşte, afară de lucrurile, de realităţile pe care le poate exprima, întîlneşti şi inexprimabilul. Pur şi simplu întîlneşti acea zonă din fiinţa lui care are tangenţă cu ceea ce nu se poate exprima, şi la mine, în cazul cîtorva poezii, întîlnirea aceasta cu inexprimabilul se converteşte în nelinişte, în angoasă, în ameninţări. „Mutul" poate fi orice, dumneavoastră vă imaginaţi ce credeţi că este, dar oricum e sugestia unei părţi întunecate care nu se supune diurnului, comunicativităţii şi tocmai prin faptul că nu se supune comunicării sau nu suportă comunicarea se înfăţişează ca ameninţătoare, acea realitate. Dar există o relaţie, eu aşa simt, că există o relaţie între subiectul care scrie şi acea parte de neexprimat, numai că relaţia aceasta este sub semnul tandreţii carbonizate. Tandreţea carbonizată în acest oximoron, vedeţi că e tandreţea care presupune afecţiune, nu numai că e o tandreţe arsă, distrusă.

S.: *Energia aceasta poetică poate fi consumată în totalitate*?

A.P.: Nu. Energia poetică este un flux de atemporalitate care străbate timpul precar al unei biografii. Asta e poetul, aşa îmi imaginez poeticul un flux de atemporalitate care străbate precaritatea unor biografii care se întîmplă să fie scriitori, poeţi, artişti.

Daţi-mi voie să citesc eu, în încheiere, un poem care îmi place. Un poem care mi-a plăcut tot timpul şi încă îmi place, nu ştiu pentru cîtă vreme (***Aşa, *acum, cel ce se anunţă*, vol. *Negru pe negru. Alt poem*).

„Aşa, acum, cel ce se anunţă este altceva decît tine, este / cu totul altceva decît om, pentru că asta este, de fapt, să fii / altceva decît om, este aşa cum ai pieri şi nu ţi-ar păsa, fiindcă / nu ţi-ar păsa cine ar pieri, şi nici cine ar constata astfel / că ar putea să pieră cineva, şi tot aşa, de fiecare dată, / cînd vine aşa ceva peste tine, cu tot ce ai, te dai şi nu / ştii ce faci, ce înseamnă a face, atunci, ce înseamnă să / fii ceva, ce mai eşti, cam aşa, te uiţi la rădăcina / lucrurilor, bătrînă, cam aşa, bătrînă, bătrîn şi tu, cu / priviri fără prea multe şanse, astfel eşti, o privire fără / prea multe şanse, şi un animal mai bătrîn decît tine, el / ştie mai bine, el e înţeleptul, cu ştiinţa mai veche decît / fiecare orgoliu al tău, el vine în întîmpinarea a toate / cele, iar tu, ca vai de lume, constaţi că are dreptate, că / toate sînt la locul lor dintotdeauna, că nu mai ai un / rost, că eşti foarte nou, în această ordine, unde toate / vorbesc o limbă mai veche decît toate ale tale".